

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ

МАКСИМОВА Таїса Володимирівна

УДК 351.82 : 330.322 (477)

**ДЕРЖАВНИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
В УКРАЇНІ**

Спеціальність 25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Маріуполь – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі фінансів, обліку і аудиту та банківської справи в Донецькому державному університеті управління Міністерства освіти і науки України (м. Маріуполь)

Науковий керівник - доктор наук з державного управління, професор
Орлова Наталія Сергіївна,
Донецький державний університет управління
Міністерства освіти і науки України (м. Маріуполь),
професор кафедри фінансів, обліку і аудиту та
банківської справи

Офіційні опоненти:

доктор наук з державного управління, професор **Мельниченко Олександр Анатолійович**, Національний університет цивільного захисту України (м. Харків), професор кафедри управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту;

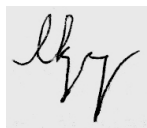
кандидат наук з державного управління **Бутник Олена Олександрівна**, Київський національний університет культури і мистецтв Міністерства культури України (м. Київ), доцент кафедри державного управління і права.

Захист відбудеться 23 вересня 2015 р. о 15-30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 11.107.01 Донецького державного університету управління Міністерства освіти і науки України за адресою: 87513, м. Маріуполь, вул. Карпінського, 58, ауд. 405.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Донецького державного університету управління Міністерства освіти і науки України за адресою: 87513, м. Маріуполь, вул. Карпінського, 58.

Автореферат розісланий _____ 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Я.С. Клейнер

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний етап світової економіки характеризується кризовими явищами у сферах державного управління, фінансовій, банківській, інвестиційній, соціальній, політичній та екологічній сферах суспільно-господарського життя країн. Державна економічна політика України вирішує пріоритетні завдання національної стратегії розвитку та націлена на ефективну діяльність суб'єктів державного управління у реалізації напрямків державної інвестиційної політики. Інвестиційна політика є частиною державної економічної політики України, яка спрямована на забезпечення позитивного інвестиційного іміджу країни, сприятливого інвестиційного клімату та загального економічного зростання країни. Від ефективного механізму реалізації інвестиційної політики залежить інвестиційна привабливість країни, рівень її конкурентоспроможності, економічна стійкість та безпека, соціальний та економічний рівень життя населення.

Необхідність формування та реалізації нових напрямків державної інвестиційної політики обумовлено проведенням економічних та соціальних реформ в Україні, націлених на економічне зростання, формування нових дієвих механізмів у інвестиційному середовищі, створення умов для впровадження концептуальних засад стратегії сталого розвитку та забезпечення євроінтеграційних процесів. Необхідність вирішення завдань державної інвестиційної політики щодо формування сприятливого інвестиційного клімату країни (регіону), підвищення рівня інвестиційної привабливості країни (регіону), створення державою умов для соціально відповідального інвестування, провадження принципів сталого розвитку, розробки механізмів моніторингу та оцінки ефективності державного регулювання інвестиційної діяльності, розширення та поглиблення євроінтеграційних інвестиційних зв'язків залишається досить актуальним в умовах сучасного розвитку механізмів державного управління в Україні.

Багато зарубіжних та вітчизняних дослідників внесли свій вагомий вклад у визначення сутності, завдань та проблем інвестиційної діяльності: Т.В. Майорова, О.М. Мозговий, Т.В. Мусієць, Т.Є. Оболенська, О.О. Удалих, Д.М. Черваньов; у формування та розвиток механізмів державної інвестиційної політики такі вчені, як О.О. Водянов, Т.Ф. Куценко, А.Є. Никифоров, О.А.Мельниченко, О.Ю. Ментель, С.М. Чистов, О.В. Шевердіна; у розробку методик аналізу інвестиційної привабливості країни (регіонів) – О.Ю. Акименко, О.І. Бланк, М.П. Бутко, О.О. Бутник, С.С. Герасименко, І.В. Заблодська, С.М. Зеленський, В.В. Кулішов, В.І. Мустафін, Л.О. Свистун-Золотаренко, С.П. Сосько, Д.М. Стеченко, О.М. Шаповалова, але значна частина цих доробок відбиває теоретичні та практичні аспекти інвестиційної діяльності на різних етапах економічного розвитку країни та потребують удосконалення та подальшого розвитку, виходячи з сучасної інвестиційної ситуації в Україні. Особливої уваги потребують дослідження та оцінка процесів сталого розвитку країни та забезпечення євроінтеграційного вектору розвитку

економіки України, що обумовлює формування нових шляхів державної інвестиційної політики та механізмів її реалізації. В роботах вчених та економістів В.Г. Бодрова, В.О. Гусєва, С.М. Ілляшенко, В.Ф. Мартиненко, Н.С. Орлової приділяється значна увага теоретичному обґрунтуванню окремих аспектів державного регулювання економічної політики для забезпечення сталого розвитку України, але вони не враховують особливості регіональної інвестиційної політики в Україні, інституційні і соціально-економічні перетворення останніх років та потребують певної систематизації і більш широкого висвітлення. Саме тому, досить актуальною залишається проблема визначення та формування нових напрямків державного механізму реалізації державної політики України на основі впровадження стратегії сталого економічного розвитку в умовах євроінтеграційних процесів в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційну роботу виконано в рамках науково-дослідної теми Донецького державного університету управління Міністерства освіти і науки України (м.Маріуполь) «Фінансовий механізм державного управління економікою України» (номер державної реєстрації 0104U008798, 2004-2014 рр.).

У рамках теми автором узагальнено концептуальні засади формування державної інвестиційної політики в Україні, визначено напрями державного регулювання інвестиційної діяльності в умовах євроінтеграційного процесу, виявлено принципи впровадження сталого розвитку у державну інвестиційну політику України, проведено аналіз інвестиційної ситуації в Україні, зроблено оцінку інвестиційної привабливості регіонів України за умов сталого економічного розвитку, визначено шляхи реформування державної інвестиційної політики в Україні, запропоновано механізм організації системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку, розроблено державний механізм реалізації інвестиційної політики в Україні.

Мета і задачі дослідження. Метою роботи є обґрунтування теоретико-методичних підходів та розробка науково-практичних рекомендацій щодо розвитку державного механізму реалізації інвестиційної політики в Україні для покращення її інвестиційного клімату як умови забезпечення сталого темпу розвитку національної економіки та успішної інтеграції в світовий економічний простір.

Для реалізації зазначеної мети в дисертації було поставлено та вирішено наступні задачі:

узагальнити концептуальні засади формування державної інвестиційної політики в Україні для економічного розвитку країни;

виявити завдання державної інвестиційної політики сталого розвитку для формування дієвих механізмів інвестиційної діяльності в процесі євроінтеграції України;

удосконалити науково-методичний підхід щодо оцінки інвестиційної привабливості регіонів України за умов їх сталого розвитку;

запропонувати науковий підхід щодо удосконалення механізму організації системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку для формування ефективного механізму державної реалізації інвестиційної політики;

визначити ризики державної реалізації інвестиційної політики для розвитку сприятливого інвестиційного середовища України;

запропонувати шляхи реформування державної інвестиційної політики в Україні для розвитку конкурентоспроможної економіки сталого розвитку;

розробити державний механізм реалізації інвестиційної політики в Україні в умовах сталого розвитку економіки для покращення інвестиційного іміджу країни.

Об'єктом дослідження є процес формування та реалізації інвестиційної політики в Україні.

Предметом дослідження є розвиток державного механізму реалізації інвестиційної політики в Україні.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження складає загальнонаукові та спеціальні методи пізнання економічних явищ і механізмів державного управління у сучасних світових і національних економіках, положення фундаментальних праць з державного управління, економічної теорії та інвестиційної діяльності. Основні наукові результати дисертаційної роботи були отримані на основі використання таких методів: історичний метод – при дослідженні передумов формування інвестиційного середовища України та розвитку законодавчої бази інвестування; метод аналізу і синтезу – при дослідженні нормативно-правових, економічних та інституційних умов формування та розвитку інвестиційних процесів в Україні; метод порівняльного аналізу – при дослідженні інвестиційної привабливості країн світу та регіонів України, показників сталого розвитку економіки країн світу; методи формалізації – при використанні рейтингування для визначення інвестиційної привабливості регіонів України; методи дедукції – при розробці механізму організації системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку та державного механізму реалізації інвестиційної політики в Україні; математичні методи – при оцінці інвестиційної привабливості регіонів України за умов їх сталого розвитку та інтегрального показника сталого розвитку економіки України.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативні акти та статистичні матеріали Державного комітету статистики України та Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України, фінансове законодавство країн Центральної та Східної Європи, США, Російської Федерації, статистичні матеріали та економічні дослідження рейтингових агентств, матеріали власних досліджень автора.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні та розробці науково-методичних та практичних рекомендацій щодо формування державного механізму

реалізації інвестиційної політики на основі впровадження принципів сталого розвитку та євроінтеграційних напрямів для покращення економічного розвитку країни.

Наукова новизна одержаних результатів розкривається в наступних положеннях:

уперше:

запропоновано науково-методичний підхід до розвитку державного механізму реалізації інвестиційної політики, елементами якого є завдання, принципи (загальні, євроінтеграційні, сталого розвитку), форми (прямі і непрямі), методи реалізації державної політики (законодавчі, економічні, інституційні) з використанням інструментів сталого економічного розвитку в умовах євроінтеграційного процесу на державному та регіональному рівнях, результати реалізації інвестиційної політики в Україні для покращення інвестиційного клімату країни;

удосконалено:

науково-методичний підхід щодо оцінки інвестиційної привабливості регіонів України за умов їх сталого розвитку з використанням інтегрального показника інвестиційної привабливості регіонів, для визначення інвестиційних можливостей регіонів та їх подальшого економічного розвитку;

науковий підхід до розвитку механізму організації системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку з визначенням основних етапів (визначення суб'єктів системи моніторингу, завдань системи моніторингу, методів системи моніторингу та результатів) для оцінки інвестиційної ситуації в Україні та підвищення її інвестиційного іміджу в економічному європросторі;

дістало подальшого розвитку:

узагальнення концептуальних засад розвитку принципів (загальних, євроінтеграційних, сталого розвитку), пріоритетних завдань державного регулювання інвестиційної діяльності, функцій (загальних, спеціальних) державного управління інвестиційною діяльністю для формування ефективної інвестиційної політики в Україні;

теоретичний підхід до обґрунтування та визначення завдань державної інвестиційної політики сталого розвитку для виявлення пріоритетних напрямків механізму реалізації державної інвестиційної політики в Україні та подальшої економічної євроінтеграції країни;

виокремлення ризиків державної реалізації інвестиційної політики для подолання проблем інвестиційного середовища в Україні та визначення напрямів реформування державної інвестиційної політики;

науковий підхід до систематизації напрямів реформування державної інвестиційної політики в Україні відповідно до принципів сталого розвитку (економічні, соціальні та екологічні шляхи), враховуючи законодавчі гарантії держави для розвитку конкурентоспроможної економіки в умовах євроінтеграційних перетворень та покращення інвестиційного клімату країни.

Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що наукові висновки та узагальнення дисертаційного дослідження доведено до рівня конкретних напрямків, які є засадами для їхнього впровадження в практику державного регулювання інвестиційної діяльності з метою вдосконалення інвестиційної політики в Україні.

Основні наукові розробки можуть бути рекомендовані органам державної влади, місцевим органам влади, інституційним інвесторам з метою розвитку та реалізації заходів щодо покращення інвестиційної привабливості регіонів та країни в цілому.

Наукові рекомендації щодо реформування державної інвестиційної політики в Україні, в основі якого визначено пріоритетні напрями при реформуванні внутрішньої (економічної, промислової, енергетичної, сільськогосподарської політики) та зовнішньої інвестиційної політики на державному та регіональному рівнях в умовах сталого розвитку, було використано у розробках Регіонального філіалу Національного інституту стратегічних досліджень в м.Донецьку (довідка №16/04 від 13.03.2014 р.).

Розробки автора щодо тенденцій розвитку державної інвестиційної політики в Україні з урахуванням оцінки інвестиційної привабливості регіонів за умов сталого розвитку економіки було використано Департаментом з підвищення конкурентоспроможності регіону Харківської обласної державної адміністрації. Реалізація методичного підходу щодо визначення інвестиційної привабливості регіону дозволила сформулювати механізм організації системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку на регіональному рівні та забезпечити реалізацію державного механізму реалізації інвестиційної політики в Україні в цілому (довідка №02-06/1076 від 31.12.2014 р.).

Положення дисертаційного дослідження щодо розвитку концептуальних засад державного механізму реалізації інвестиційної політики в Україні впроваджено в навчальний процес Донецького державного університету управління (м. Маріуполь) при викладанні навчальних дисциплін «Держава на фінансовому ринку», «Ринкова трансформація економіки регіону» та «Інвестиційний менеджмент» (довідка №12-01/9 від 22.12.2014 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою роботою. Висновки і результати, які характеризують наукову новизну, отримано і сформульовано автором особисто. Внесок автора у колективні наукові роботи конкретизовано у списку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Результати досліджень доповідалися та опубліковані у матеріалах наукових конференцій, у тому числі на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми сучасної економіки» (Миколаїв, 22-23 березня 2009 р.), Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні питання економіки та управління у сучасних соціально-економічних умовах» (Дніпропетровськ, 14-15 жовтня 2013 р.), І Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Підвищення конкурентоспроможності організаційно-економічних систем в умовах

транскордонного співробітництва регіонів» (Ялта, 28 березня 2014 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Формування ефективних фінансових механізмів державного управління економікою України: теорія та практика» (Донецьк, 13-14 березня 2014 р.).

Публікації. Результати дослідження опубліковано в 11 наукових працях, серед яких 7 статей у наукових фахових виданнях і 4 публікації – в матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій 4,0 друк.арк., з яких особисто автору належить 2,6 друк.арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, 3 розділів, висновків, викладених на 291 сторінках друкованого тексту, у тому числі 32 таблиці, 50 рисунків, які наведено на 54 сторінках. Список використаних літературних джерел із 193 найменувань наведений на 24 сторінках і 6 додатків – на 15 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У розділі 1 – «Теоретичні засади формування державної інвестиційної політики в Україні» досліджено умови формування державної інвестиційної політики в Україні, форми та методи державного регулювання інвестиційної діяльності в умовах євроінтеграційного процесу, засоби впровадження принципів сталого розвитку у державну інвестиційну політику України.

Дослідження особливостей формування державної інвестиційної політики в Україні надало змогу визначити принципи її формування та функції державного управління інвестиційною діяльністю, обґрунтувати роль держави у інвестиційному процесі та форми державного регулювання інвестиційної діяльності. Аналіз нормативно-правової бази регулювання інвестиційних процесів в Україні дозволив виявити пріоритетні напрями інвестиційної діяльності, сфери інвестування, основні фактори, що впливають на формування та реалізацію інвестиційних процесів (враховуючи інтереси учасників), елементів механізму державної інвестиційної політики.

У дослідженні визначено, що забезпечення правової стабільності у сфері державного регулювання іноземного інвестування в Україні є однією з найгостріших проблем у сучасному законодавстві. Результати досліджень надходжень прямих іноземних інвестицій дають змогу стверджувати про те, що іноземні інвестиції, як вагомий фінансовий ресурс, відіграють у інвестиційній політиці України суттєву роль. Тому необхідність формування ефективного, стабільного законодавства про іноземні інвестиції та зовнішньоекономічну діяльність для поліпшення інвестиційного клімату України залишається актуальним завданням державної інвестиційної політики.

Виходячи з дослідження концептуальних засад стійкого розвитку країн, де баланс соціально-економічного та екологічного розвитку повинен забезпечуватися відповідним залученням та ефективним використанням інвестиційних ресурсів, що формує сприятливий інвестиційний клімат та робить економіку країни інвестиційно привабливою, визначено завдання та

принципи державної інвестиційної політики в умовах сталого розвитку (на національному та міжнародному рівні). Основними принципами державної інвестиційної політики сталого розвитку є: спрямування інвестиційних потоків до ключових галузей національної економіки з метою підвищення її конкурентоспроможності; інтеграція до стратегій розвитку окремих галузей та економіки країни загалом; максимізація позитивних та мінімізація негативних ефектів від інвестування; відповідальність суб'єктів за наслідки інвестиційної діяльності; посилена роль інституціональної інфраструктури у реалізації інвестиційної політики. Реалізація завдань державної інвестиційної політики сталого розвитку (рис. 1.) дозволить сформувати нові механізми інвестиційної діяльності на загальнодержавному та регіональному рівнях, та визначити напрями і засоби їх забезпечення.

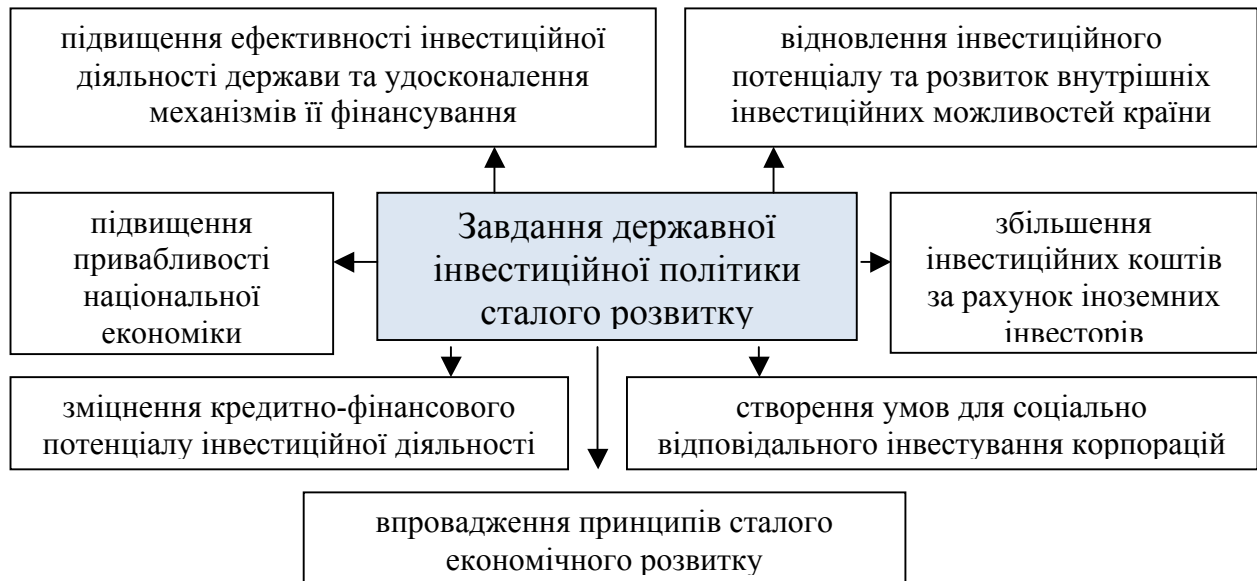

Рис. 1. Завдання державної інвестиційної політики сталого розвитку в Україні

Аналіз соціально відповідального інвестування, як одного з напрямів реалізації політики сталого розвитку в США та Європі, надав змогу виділити особливості державного регулювання інвестиційної діяльності та тенденції інвестиційного розвитку цих країн. Для американської моделі характерним є максимальна свобода суб'єктів господарювання (корпорацій) у сфері соціального інвестування. На відміну від США, європейська модель (континентальна) соціального інвестування регулюється нормами, стандартами та законами відповідних держав. В умовах євроінтеграції та активізації міжнародного інвестиційного співробітництва України доведено, що національні інтереси України вимагають розробки і пошуку ефективних механізмів реалізації раціональної стратегії соціально-економічного розвитку на основі структурної науково-технічної перебудови та реалізації державної інвестиційної політики сталого розвитку, які сприятимуть залученню додаткових іноземних інвестиційних джерел, інтеграції України в інноваційний світовий простір, покращенню інвестиційної привабливості країни та її окремих регіонів, поліпшенню інвестиційного іміджу країни.

У розділі 2 – «Оцінка державної інвестиційної політики України» проведено дослідження розвитку інвестиційної політики України в сучасних ринкових умовах, оцінки інвестиційної привабливості регіонів України за умов сталого розвитку, визначено тенденції розвитку державної інвестиційної політики України, зроблено порівняльний аналіз показників сталого розвитку України з європейськими країнами.

На основі аналізу інвестиційної ситуації в Україні визначено, що обсяг капітальних інвестицій в 2013 році зменшився на 15,8 млрд. грн. в порівнянні з 2012 роком, обсяг прямих іноземних інвестицій в 2014 році зменшився на 11,9% відповідно до 2013 року. Провідними сферами економічної діяльності за обсягами залучення капітальних інвестицій залишилися промисловість та будівництво. Результати аналізу інвестиційної політики дозволили визначити, що прямі іноземні інвестиції в Україну за останні 5 років зросли в 1,45 разів, що обумовлено збільшенням з кожним роком частки підприємств з іноземним капіталом. Найбільший обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну надходить від країн Європейського Союзу (80%), з країн Співдружності незалежних держав (8%). У 2013 році основними країнами-інвесторами були Кіпр, Німеччина та Нідерланди (рис. 2.). Прямі іноземні інвестиції з України за останні 5 років зросли в 1,06 разів. Переважна частка прямих інвестицій з України спрямована до Кіпру.

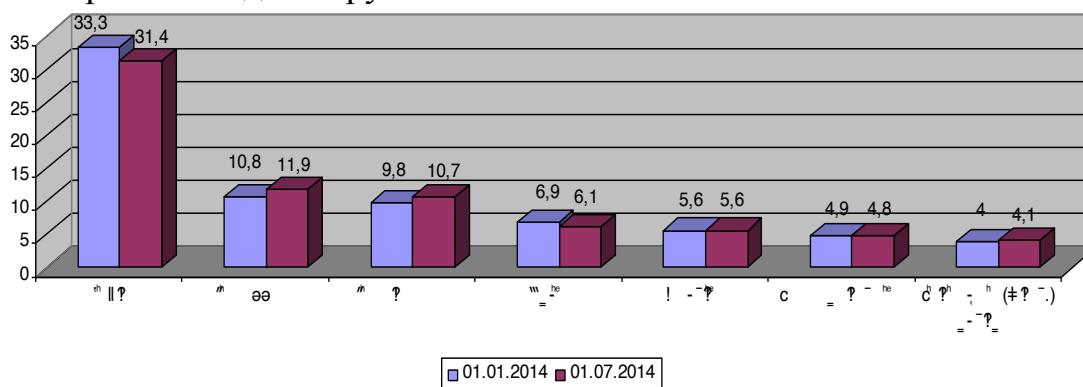

Рис. 2. Розподіл прямих іноземних інвестицій в Україну за основними країнами-інвесторами, % від загального обсягу інвестицій

Визначено, що інвестиційна політика в кожному регіоні України має свої особливості, які обумовлені відповідними чинниками (економічною і соціальною політикою, виробничим потенціалом, природно-кліматичними умовами). На основі розглянутих методичних підходів до визначення оцінки інвестиційної привабливості регіону удосконалено науково-методичний підхід щодо оцінки інвестиційної привабливості регіонів України за умов їх сталого розвитку. Для оцінки інвестиційної привабливості регіонів (ІПР) були використані інтегральні показники: економічний розвиток регіону, технологічний розвиток, фінансова інфраструктура, людські ресурси, взаємодія бізнесу та влади, рівень забруднення навколишнього середовища, обсяг соціальних інвестицій.

$$IIP = \sum_{j=1}^7 \bar{R}_j \times d_j, \quad (1)$$

де IIP – інтегральний показник інвестиційної привабливості регіону;

\bar{R}_j – середній рейтинг інвестиційної привабливості регіону за j -м показником;

d_j – ваговий коефіцієнт (у частках одиниці) відповідного показника.

Розраховано інтегральний показник інвестиційної привабливості регіонів України, результати якого дозволили виділити Харківську область, як найбільш інвестиційно привабливу ($IIP = 5,73$). Доведено, що Харківська область не дивлячись на рівень забруднень навколишнього середовища, є найбільш інвестиційно привабливим регіоном України через достатній економічний, технологічний розвиток регіону, достатність трудових ресурсів та високий рівень ефективності взаємодії бізнесу та влади.

Визначено показники, які впливають на інвестиційну привабливість країни на шляху до сталого розвитку економіки: екологічна безпека, економічний розвиток, соціальна захищеність та ефективність проведення політики узгодження трьох складових. На основі розрахунку інтегрального показника сталого розвитку економік (ІПСР) країн-лідерів Європи (Польща, Німеччина, Швейцарія, Франція, Нідерланди, Бельгія, Греція, Італія) та України, доведено, що державна політика сталого розвитку України є неефективною (ІПСР=35,3) через слабку розвиненість ринкових інститутів, відсутність відповідної системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку та ефективного механізму реалізації інвестиційної політики на державному та регіональному рівні. Найбільш ефективну політику щодо досягнення умов сталого розвитку серед досліджених країн проводить Німеччина та Швейцарія (табл. 1)

Таблиця 1

Інтегральний показник сталого розвитку економіки країн світу

Країна	Середній рейтинг сталого розвитку країни за екологічною безпекою	Середній рейтинг сталого розвитку країни за економічним розвитком	Середній рейтинг сталого розвитку країни за соціальною захищеністю	Середній рейтинг за ефективністю проведення політики узгодження трьох складових	Інтегральний показник сталого розвитку економіки (ІПСР)
Україна	33,67	38	33,33	35,33	35,3
Польща	24,67	21,33	22,67	22	22,4
Німеччина	10	7,667	2	4	5,33
Швейцарія	1,667	1	10,33	13	8,5
Франція	5	15,33	2,667	15,67	12,1
Нідерланди	20,67	3,667	5	17,67	13,4
Бельгія	30,33	12,33	4,333	26	20,7
Греція	28,33	33,67	15,33	35,33	31
Італія	9,667	28	8,667	29,67	23,2

На основі проведеного аналізу особливостей розвитку інвестиційної політики України виділено найбільш значущі регіональні та державні фактори, які позитивно впливають на інвестиційну привабливість регіону та країни в цілому.

У розділі 3 – «Шляхи реалізації державної інвестиційної політики в Україні» удосконалено науковий підхід до розвитку механізму організації системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку, запропоновано заходи реформування державної інвестиційної політики в Україні, визначено шляхи забезпечення державного механізму реалізації інвестиційної політики в Україні за умов провадження принципів сталого розвитку та розвитку євроінтеграційних процесів в країні.

Аналіз інвестиційного середовища України та різних країн світу довів, що моніторинг інвестиційної політики сталого розвитку є головним завданням держави та фактором зміцнення її економіки. З метою визначення єдиної, чітко сформульованої й обґрунтованої державної інвестиційної політики, а також оцінки інвестиційних процесів в Україні, запропоновано науковий підхід щодо удосконалення механізму організації системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку для покращення інвестиційного клімату України (рис. 3.).

У запропонованому механізмі організації системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку визначено суб'єкти, об'єкти моніторингу, обґрунтовано вибір типу та завдань системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку (визначення ефективності інвестиційної політики, перспективних джерел інвестування, визначення факторів для залучення іноземних інвестицій, визначення інструментів контролю за ефективністю використання інвестиційних ресурсів, визначення інвестиційного потенціалу (країни, регіону), оцінка сталого розвитку країни та окремих показників соціального та екологічного розвитку), визначено методи та результати системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку. Впровадження системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку дозволить підвищити ефективність управління інвестиційним кліматом України, удосконалити систему оцінки інвестиційного середовища та підвищити інформаційну прозорість компаній на шляху досягнення сталого розвитку економіки.

З метою визначення нових напрямків розвитку державної інвестиційної політики було визначено ризики реалізації державної інвестиційної політики в Україні: недостатня інтегрованість у світову економіку, відсутність в Україні стратегії сталого розвитку та національного плану дій, надмірний податковий і адміністративний тиск на бізнес, корумпованість органів державної влади, відсутність державних гарантій по виконанню зобов'язань по інвестиційним проектам, слабка розвиненість ринкових інститутів – корпоративного сектора, ринку цінних паперів, ринку землі, ринку нерухомості, фокусування політики переважно на розвиток великого бізнесу і відставання у здійсненні

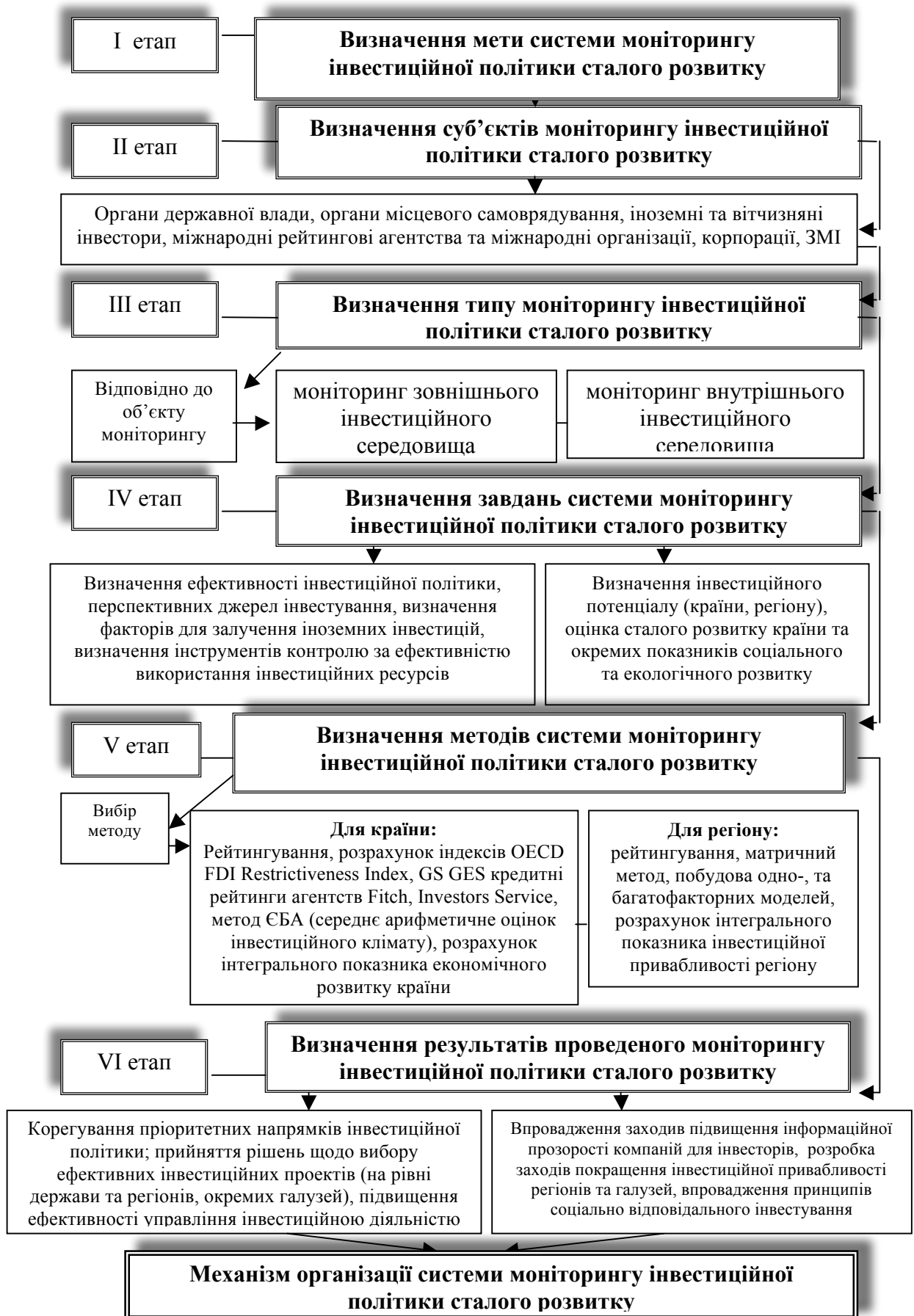

Рис. 3. Механізм організації системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку в Україні

регуляторної реформи, що гальмує розвиток підприємницького середовища в регіонах, відсутність дієвої системи страхування інвестицій, нестача інформації між суб'єктами інвестиційного ринку (слабка прозорість інформації), невідповідність міжнародним стандартам фінансової звітності корпорацій, відсутність механізму організації системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку, на законодавчому рівні чітко не визначені напрямки реформування державної інвестиційної політики в Україні.

Визначення проблем і ризиків реалізації інвестиційної політики в Україні, дослідження механізмів сталого розвитку країн і розвитку євроінтеграційних процесів в Україні дозволило визначити шляхи реформування державної інвестиційної політики в Україні відповідно до принципів сталого розвитку (законодавчі гарантії, економічний розвиток, соціальна захищеність, екологічна безпека) з метою покращення інвестиційного клімату та розвитку інфраструктури інвестиційної діяльності. Реалізація запропонованих заходів дозволить частково зменшити ризики інвестиційної діяльності та підвищити рівень інвестиційної привабливості регіонів і країни, покращити інвестиційний імідж України та збільшити обсяги залучення іноземних інвестицій та капітальних інвестицій в її економіку.

Напрями реформування інвестиційної політики сталого розвитку знайшли відображення у розробленому державному механізмі реалізації інвестиційної політики України, який є сукупністю принципів, форм і методів реалізації інвестиційної політики із відповідними інституційними й організаційними структурами, котрі виконують функції з активізації інвестиційного потенціалу відповідно до сучасного стану економіки для забезпечення стійкого економічного зростання. Державний механізм реалізації інвестиційної політики розроблено на основі впровадження принципів реалізації державної політики (загальних, сталого розвитку, євроінтеграційних), форм реалізації державної інвестиційної політики (прямих і непрямих) та методів реалізації (законодавчих, економічних, інституційних) (рис. 4.). Ефективне функціонування механізму реалізації державної інвестиційної політики в Україні забезпечить покращення інвестиційного іміджу України та доступ до європейського ринку товарів і послуг, нівелювання ризиків реалізації державної інвестиційної політики, поліпшення інвестиційного клімату в країні та створення сприятливих умов для інвесторів та інших учасників інвестиційних процесів, підвищення конкурентоспроможності країни.

ВИСНОВКИ

Дослідження умов формування державної інвестиційної політики в Україні, напрямків державного регулювання інвестиційної діяльності в умовах євроінтеграційного процесу, аналізу інвестиційного середовища, заходів впровадження принципів сталого розвитку у державну інвестиційну політику України дозволили вирішити наукову задачу щодо розвитку державного

ДЕРЖАВНИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Мета – розвиток інвестиційного потенціалу для забезпечення стійкого економічного зростання країни

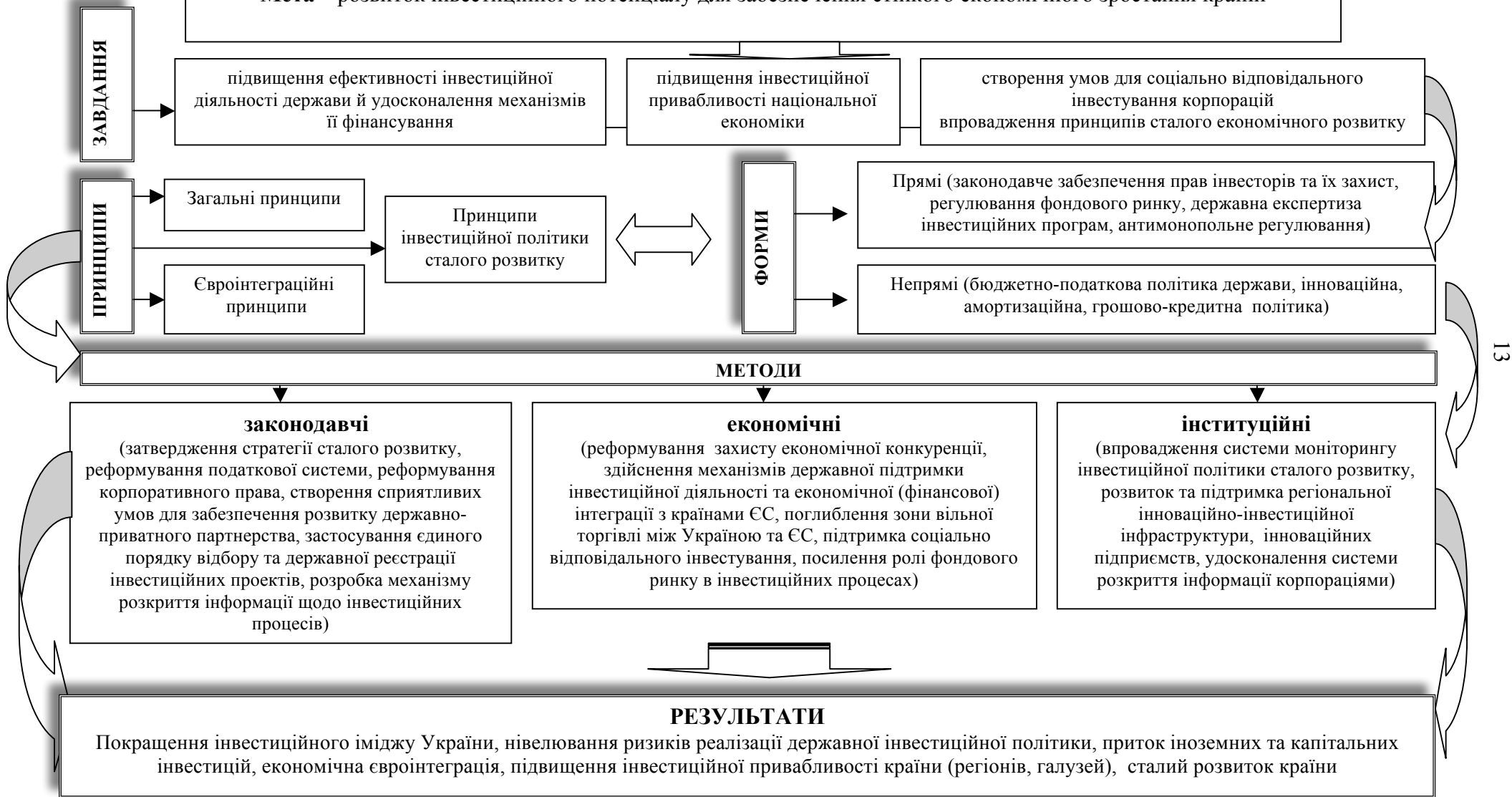

Рис. 4. Державний механізм реалізації інвестиційної політики в Україні

механізму реалізації інвестиційної політики в Україні на основі впровадження принципів сталого розвитку для підвищення інвестиційної привабливості країни.

Отриманий результат розкривається в наступних висновках і положеннях:

1. Узагальнено концептуальні засади формування державної інвестиційної політики в Україні на основі дослідження умов та факторів розвитку форм та методів державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні. Визначено елементи механізму державної інвестиційної політики, загальні та спеціальні функції державного управління інвестиційною діяльністю, пріоритетні напрями інвестиційної діяльності в умовах євроінтеграційного процесу, сфери (галузі) інвестування, основні фактори, що впливають на формування та реалізацію інвестиційних процесів (враховуючи інтереси іноземних учасників), що надало можливість пошуку ефективних механізмів реалізації інвестиційної політики України та стратегії її соціально-економічного розвитку.

2. Виходячи з дослідження пріоритетів стратегії стійкого розвитку країни та євроінтеграційного вектору розвитку економіки України визначено основні завдання державної інвестиційної політики сталого розвитку, серед яких: спрямування інвестиційних потоків до ключових галузей національної економіки з метою підвищення її конкурентоспроможності; інтеграція до стратегій розвитку окремих галузей та економіки країни загалом; максимізація позитивних і мінімізація негативних ефектів від інвестування; відповідальність суб'єктів за наслідки інвестиційної діяльності; посилена роль інституціональної інфраструктури у реалізації інвестиційної політики. Реалізація завдань державної інвестиційної політики сталого розвитку дозволить сформувати сприятливий інвестиційний клімат України, враховуючи соціальну та екологічну складову її розвитку, та запровадити нові механізми державного регулювання інвестиційної діяльності на загальнодержавному та регіональному рівнях.

3. Удосконалено науково-методичний підхід щодо оцінки інвестиційної привабливості регіонів України за умов їх сталого розвитку на основі розрахунку інтегрального показника інвестиційної привабливості регіонів. На основі досліджень виділено власні ключові показники, які визначають інвестиційну привабливість регіонів в умовах сталого розвитку: економічний розвиток регіону, технологічний розвиток, фінансова інфраструктура, людські ресурси, взаємодія бізнесу та влади, рівень забруднень навколишнього середовища, обсяг соціальних інвестицій. Результати розрахунку дозволили виділити Харківську область, як найбільш інвестиційно привабливий регіон (ІПР = 5,73). Також обґрунтовано та доведено, що на визначення інвестиційної привабливості країни на шляху до сталого розвитку впливають наступні показники: екологічна безпека, економічний розвиток, соціальна захищеність та ефективність проведення політики узгодження трьох складових. Порівняльний аналіз державної політики сталого розвитку економік країн-лідерів Європи

(Німеччина, Швейцарія, Франція, Нідерланди, Бельгія, Греція, Італія, Польща) з Україною, довів, що державна політика сталого розвитку України є неефективною через відсутність системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку, слабку розвиненість ринкових інститутів, недостатню прозорість ринкових механізмів, неефективне природокористування, слабку соціальну захищеність, недосконалість механізмів державного регулювання інвестиційної діяльності на державному та регіональному рівнях.

4. Удосконалено науковий підхід щодо розвитку механізму організації системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку – як засобу реалізації інвестиційної політики держави. Механізм організації системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку складається з шести етапів: визначення мети системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку, визначення суб'єктів моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку, визначення типу моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку, визначення завдань системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку, визначення методів системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку (для країни та регіону), визначення результатів проведеного моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку. Реалізація механізму організації системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку дозволить обґрунтувати нові ефективні напрями реалізації державної інвестиційної політики, на основі своєчасної та поглибленої оцінки інвестиційних процесів в Україні.

5. Визначено на основі аналізу інвестиційної ситуації в Україні та виявлених проблем у державному регулюванні інвестиційною діяльністю ризику реалізації державної інвестиційної політики в Україні: недостатня інтегрованість у світову економіку, відсутність в Україні стратегії сталого розвитку та національного плану дій, надмірний податковий і адміністративний тиск на бізнес, корумпованість органів державної влади, відсутність державних гарантій по виконанню зобов'язань по інвестиційним проектам, слабка розвиненість корпоративного сектора, ринку цінних паперів, ринку землі, ринку нерухомості, фокусування політики переважно на розвиток великого бізнесу, відсутність дієвої системи страхування інвестицій, слабка прозорість інформації, невідповідність міжнародним стандартам фінансової звітності корпорацій, відсутність механізму організації системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку. Виявлення наведених ризиків дозволило запропонувати нові напрями у реформуванні державної інвестиційної політики в Україні.

6. Запропоновано та систематизовано напрями реформування державної інвестиційної політики в Україні для створення умов покращення інвестиційного середовища країни та забезпечення її сталого економічного розвитку. Напрямки реформування державної інвестиційної політики в Україні наведено відповідно до основних складових сталого розвитку (економічний розвиток, соціальна захищеність та екологічна безпека) з урахуванням

законодавчих гарантій держави. Реалізація наведених шляхів надасть можливість державі забезпечити розвиток конкурентоспроможної економіки сталого розвитку та активізувати міжнародне інвестиційне співробітництво.

7. З метою досягнення стійкого зростання економіки та формування відповідної євроінтеграційної стратегії країни розроблено науково-методичний підхід до розвитку державного механізму реалізації інвестиційної політики сталого розвитку в Україні, який містить наступні елементи: завдання (підвищення ефективності інвестиційної діяльності держави й удосконалення механізмів її фінансування, підвищення інвестиційної привабливості національної економіки, створення умов для соціально відповідального інвестування корпорацій, впровадження принципів сталого економічного розвитку), принципи (загальні, євроінтеграційні, сталого розвитку), форми (прямі й непрямі), методи (законодавчі, економічні, інституційні) та результати реалізації інвестиційної політики, що дозволить покращити інвестиційний імідж України та забезпечити її сталий розвиток.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Савченко Т.В. Особливості державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні / Т.В.Савченко // Актуальні проблеми регулювання та розвитку зовнішньоекономічної діяльності: зб.наук.праць ДонДУУ. – Донецьк, ДонДУУ, 2008. – Т.IX., вип. 104. – С.137-145. – (Серія «Державне управління»).

2. Максимова Т.В. Инвестиционная политика как часть общей экономической политики государства / Т.В. Максимова // Державні механізми управління природокористуванням: зб.наук.праць ДонДУУ. – Донецьк, ДонДУУ, 2009. – Т.X., вип. 134. – С.167-176. – (Серія «Державне управління»).

3. Максимова Т.В. Забезпечення принципів розвитку державної інвестиційної політики України / Т.В. Максимова // Механізми державного управління економікою України: зб.наук.праць ДонДУУ. – Донецьк, ДонДУУ, 2012. – Т.XIII., вип. 240. – С.122-131. – (Серія «Державне управління»).

4. Орлова Н.С. Совершенствование государственной инвестиционной политики Украины с учетом международного опыта / Н.С.Орлова, Т.В.Максимова // Научно-теоретический, научно-практический, научно-методический журнал «Новая экономика». – Минск: Издательство “Четыре четверти”, 2013. – №1 (61). – С.67-74.

Особистий внесок: виділено умови активізації інвестиційних процесів в світі та запропоновано напрямки реалізації державної інвестиційної політики України з урахуванням досвіду іноземних країн.

5. Орлова Н.С. Податкове стимулювання інвестиційних процесів в Україні / Н.С.Орлова, Т.В. Максимова // Механізми державного управління економікою України: зб.наук.праць ДонДУУ. - Донецьк: ДонДУУ, 2013. – Т.XIV., вип. 269. – С.194-203. – (Серія «Державне управління»).

Особистий внесок: визначено недоліки та напрямки вдосконалення податкової політики з метою підвищення інвестиційної активності в Україні.

6. Максимова Т.В. Реалізація державної інвестиційної політики в регіонах України / Т.В. Максимова // Наукові розвідки з державного та муніципального управління: зб.наук.праць АМУ. – Київ. – 2014. – вип. 2. – С.96-102. – (Серія «Державне управління»).

7. Орлова Н.С. Формування інвестиційної політики України в умовах сталого розвитку / Н.С. Орлова, Т.В. Максимова // Інвестиції: практика та досвід. – Київ. – 2014. – №24 – С. 166-170. – (Серія «Державне управління»).

Особистий внесок: визначено стратегічні засади та перспективні напрями формування інвестиційної політики України з метою забезпечення її сталого розвитку.

Матеріали наукових конференцій

8. Максимова Т.В. Содержание и принципы государственной инвестиционной политики / Т.В. Максимова // Проблемы современной экономики. Материалы всеукраинской научно-практической конференции. – Николаев: НУК, 2009. – Том 2. – С. 69-71.

9. Максимова Т.В. Характеристика поняття інвестиційна політика та її відмінність від інвестиційної діяльності / Т. В. Максимова // Актуальні питання економіки та управління у сучасних соціально-економічних умовах: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 14-15 жовтня 2013 р. – Дніпропетровськ : «Герда», 2013. – С. 292-295. – (Серія «Економіка і управління»).

10. Максимова Т.В. Організаційна основа реалізації державної інвестиційної політики України / Т.В. Максимова / Підвищення конкурентоспроможності організаційно-економічних систем в умовах транскордонного співробітництва регіонів: матеріали I міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 28 березня 2014 року // Інститут економіки і управління РВНЗ «Кримський гуманітарний університет», кафедра менеджменту. Наукові статті – Ялта: РВНЗ «Кримський гуманітарний університет» – 2014. – С. 103-105.

11. Максимова Т.В. Інвестиційні можливості небанківських фінансово-кредитних установ в Україні / Н.С.Орлова, Т.В. Максимова // Формування ефективних фінансових механізмів державного управління економікою України: теорія та практика: Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція: тези доп., 13-14 березня, 2014 р., м. Донецьк. – Донецьк: ДонДУУ, 2014. – С. 33-35.

АНОТАЦІЯ

Максимова Т.В. Державний механізм реалізації інвестиційної політики в Україні. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата з наук з

державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Донецький державний університет управління Міністерства освіти і науки України. – Маріуполь, 2015.

Дисертацію присвячено формуванню та розвитку державного механізму реалізації інвестиційної політики сталого розвитку в Україні з метою покращення інвестиційного клімату країни в умовах євроінтеграційного процесу. У роботі досліджено загальні тенденції формування та розвитку державної інвестиційної політики в Україні, враховуючи принципи сталого розвитку, функції та форми державного регулювання інвестиційної діяльності, євроінтеграційні напрями та іноземний досвід формування та реалізації інвестиційної політики, що дозволило виявити основні завдання державної інвестиційної політики сталого розвитку України. Аналіз інвестиційної політики в Україні та основних показників економічного розвитку регіонів надав змогу удосконалити методичний підхід до визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості регіонів за умов їх сталого розвитку. Відповідно до дослідження концепції сталого розвитку економіки запропоновано науковий підхід щодо удосконалення механізму організації системи моніторингу інвестиційної політики сталого розвитку, який дозволить оцінити та підвищити ефективність управління інвестиційним кліматом України. Для забезпечення конкурентоспроможної економіки сталого розвитку та створення необхідних умов щодо зменшення ризиків державної реалізації інвестиційної політики визначено шляхи реформування державної інвестиційної політики в Україні відповідно до принципів сталого розвитку (законодавчі гарантії, економічний розвиток, соціальна захищеність, екологічна безпека) та запропоновано державний механізм реалізації інвестиційної політики сталого розвитку в Україні.

Ключові слова: державний механізм, державна інвестиційна політика, інвестиційна діяльність, сталий розвиток, євроінтеграція.

АННОТАЦИЯ

Максимова Т.В. Государственный механизм реализации инвестиционной политики в Украине. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени кандидата наук по государственному управлению по специальности 25.00.02 – механизмы государственного управления – Донецкий государственный университет управления Министерства образования и науки Украины. – Мариуполь, 2015.

Диссертация посвящена формированию и развитию государственного механизма реализации инвестиционной политики устойчивого развития в Украине с целью улучшения инвестиционного климата в стране в условиях евроинтеграционного процесса.

В работе исследованы общие тенденции формирования и развития государственной инвестиционной политики в Украине, учитывая принципы устойчивого развития, функции и формы государственного регулирования

инвестиционной деятельности, евроинтеграционные направления и зарубежный опыт формирования и реализации инвестиционной политики.

Исследование принципов устойчивого развития инвестиционной политики, разработанных Конференцией ООН по торговле и развитию, зарубежного опыта формирования и реализации инвестиционной политики в США и Европе позволило выделить основные задачи государственной инвестиционной политики устойчивого развития Украины.

Анализ инвестиционной политики в Украине и основных показателей экономического развития регионов (экономическое, технологическое развитие, финансовая инфраструктура, человеческие ресурсы, взаимодействие бизнеса и государства, уровень загрязнений окружающей среды, объем социальных инвестиций) позволил усовершенствовать методический подход к определению интегрального показателя инвестиционной привлекательности регионов в условиях их устойчивого развития.

Сравнительная характеристика рассчитанного интегрального показателя устойчивого развития экономик в европейских странах и Украине основана на таких составляющих: экологическая безопасность, экономическое развитие, социальная защищенность. Разработанный методический подход доказал необходимость создания в Украине соответствующей системы организации мониторинга инвестиционной политики устойчивого развития. Согласно исследованию концепции устойчивого развития экономики предложен научный подход относительно усовершенствования механизма организации системы мониторинга инвестиционной политики устойчивого развития, целью которого является оценка инвестиционной ситуации в стране (регионе, отрасли) для реализации эффективной государственной инвестиционной политики в Украине. Предложенный механизм организации системы мониторинга позволит оценить и повысить эффективность управления инвестиционным климатом Украины, сформировать эффективный государственный механизм реализации инвестиционной политики.

Для обеспечения развития конкурентоспособной экономики устойчивого развития и создания необходимых условий для уменьшения рисков реализации инвестиционной политики определены пути реформирования государственной инвестиционной политики в Украине в соответствии с принципами устойчивого развития (законодательные гарантии, экономическое развитие, социальная защищенность, экологическая безопасность).

На основе исследования основных факторов, которые сдерживают развитие инвестиционных процессов в Украине и проблем на финансовом рынке выделены риски реализации государственной инвестиционной политики в Украине.

С целью улучшения инвестиционного климата страны в условиях евроинтеграционного процесса предложен государственный механизм реализации инвестиционной политики устойчивого развития в Украине, который включает в себя общие государственные принципы инвестиционной

политики, евроинтеграционные принципы устойчивого развития, прямые и косвенные формы реализации государственной инвестиционной политики, законодательные, экономические и институциональные методы. Реализация предложенного механизма позволит улучшить инвестиционный имидж Украины, уменьшить риски внедрения новых механизмов государственной инвестиционной политики и создаст благоприятные условия для инвесторов и других участников инвестиционных процессов.

Ключевые слова: государственный механизм, государственная инвестиционная политика, инвестиционная деятельность, устойчивое развитие, евроинтеграция.

SUMMARY

Maksymova T.V. State mechanism of realization of investment policy in Ukraine. - As the manuscript.

State mechanism for the implementation of the investment policy in Ukraine. - On the manuscript.

Dissertation for scientific degree of candidate of sciences public administration, specialty 25.00.02 - mechanisms of public administration. - Donetsk State University of Management of the Ministry of Education and Science of Ukraine. - Mariupol, 2015.

Dissertation is devoted to the formation and development of government mechanism for implementing the investment policy of sustainable development in Ukraine to improve the investment climate in terms of European integration. In work the general tendencies of formation and development of the public investment policy in Ukraine are investigated, considering the principles of a sustainable development, function and a form of state regulation of investment activity, the eurointegration directions and foreign experience of formation and realization of investment policy that allowed to reveal the main objectives of the public investment policy of a sustainable development of Ukraine. The analysis of investment policy in Ukraine and the main indicators of economic development of regions gave opportunity to improve methodical approach to definition of an integrated indicator of investment appeal of regions in the conditions of their sustainable development. According to research of the concept of a sustainable development of economy it is offered scientific approach concerning improvement of the mechanism of the organization of system of monitoring of investment policy of a sustainable development which will allow to estimate and increase effective management of investment climate of Ukraine. For ensuring development of competitive economy of a sustainable development and creation of necessary conditions for reduction of risks of the state realization of investment policy ways of reforming of the public investment policy in Ukraine according to the principles of a sustainable development (legislative guarantees, economic development, social security, ecological safety) are defined and offered state mechanism of realization of investment policy of sustainable development in Ukraine.

Keywords: state mechanism, public investment policy, government investment activity, sustainable development, European integration.